QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar il-{img]a 28 ta' {unju 2002

Numru

~itazzjoni 1534/1997

Mid-Med Bank p.l.c.*, illum *H.S.B.C. Bank Malta p.l.c.

versus

Ripley Limited

F'din il-kaw\a s-so`jetà attri`i qieg]da titlob lis-so`jetà konvenuta t]allas dejn illi l-konvenuta kienet intrabtet li tag]mel tajjeb g]alih b]ala garanti *in solidum*. Is-so`jetà konvenuta g]amlet kontro-talba biex t]assar il-garanzija g]ax qieg]da tg]id illi ttie]det b'qerq u vjolenza morali.

I`-`itazzjoni tg]id illi l-konvenua hija marbuta b]ala garanti *in solidum* t]allas lill-attri`i s-somma ta' sebg]a u erbg]in elf sitt mija u disg]a u tmenin lira (Lm47,689), maqsuma hekk: sittax-il elf tmien mija u tlieta u g]oxrin lira u `ente\mu (Lm16,823.01) bilan` passiv fuq *overdraft account nº* 06 146 9125; u tletin elf

tmien mija u sitta u]amsin lira u erbg]a u erbg]in `ente\mu (Lm30,856.44) bilan` passiv fuq *overdraft account n°* 06 146 9133. [Fil-fatt il-bilan` ji[i sebg]a u erbg]in elf sitt mija u disg]a u sebg]in lira u ]amsa u erbg]in `ente\mu (Lm47,679.45)]. Billi g]alxejn kemm-il darba sej]et lill-konvenuta biex t]allas, is-so`jetà attri`i fet]et din il-kaw\a u qieg]da titlob illi l-qorti tikkundanna lill-konvenuta t]allasha l-bilan` tad-dejn, flimkien ma' l-ispejje\ tal-kaw\a u l-img]ax bit-tmienja fil-mija (8%) fis-sena mit-22 ta' Settembru 1996.

B'nota tad-19 ta' Novembru 1999[1] is-so`jetà attri`i naqqset it-talba tag]ha b']ames mija u tletin lira (Lm530). B'nota o]ra tad-29 ta' Mejju 2000[2], kompliet naqqset it-talba b'seba' mija u erbg]a u sittin lira (Lm764) u b']ames mija u disg]a u g]oxrin lira (Lm529) o]ra.

Is-so`jetà konvenuta ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. is-so`jetà konvenuta ma g]andhiex tag]ti s-somma li l-attri`i qieg]da titlob ming]andha b]ala garanti g]ax il-garanzija kienet ittie]det b'qerq u bi vjolenza morali, u g]alhekk ma tiswiex; u
2. bla]sara g]all-ewwel e``ezzjoni, is-somma mitluba hija wisq g]ax l-img]ax hu ma]dum]a\in u saru wkoll xi]lasijiet illi ma tqisux.

Kompliet tfisser illi l-attri`i tassew g]andha tie]u xi flus ming]and `ertu Frank Debono *proprio*, u kienet kisbet il-]ru[ta' mandat ta' qbid kontra tieg]u. Waqt illi l-mandat kien qieg]ed ji[i esegwit f']anut ta' Frank Debono, waqt il-]inijiet tax-xog]ol u meta fil-]anut kien hemm klijenti, l-uffi`jali tas-so`jetà attri`i li kienu pre\enti qalu illi kienet sejra ti[i me]uda dak il-]in stess merkanzija li kienet fil-]anut, sakemm Frank Debono, f'isem il-konvenuta, ma jiffirmax garanzija dak il-]in stess biex jorbot lill-konvenuta *in solidum* mieg]u li tag]mel tajjeb g]ad-dejn.

[1] *Fol.* 33.

[2] *Fol.* 41.

Qalu wkoll illi, jekk Debono *nomine* jiffirma l-garanzija, ma jkomplux bl-esekuzzjoni tal-mandat u bil-bejg] *sub hasta* tal-]wejje[maqbuda.

Meta sab ru]u f'din is-sitwazzjoni imbarazzanti, ta]t pressjoni quddiem il-klijenti tal-]anut, Frank Debono `eda u iffirma l-garanzija, li lanqas hemm data fuqha.

Is-so`jetà konvenuta issa qieg]da tg]id illi dak li g]amel f'isimha Frank Debono g]amlu g]ax kien im[ieg]el bi vjolenza morali u kien ingannat ukoll b'weg]diet fierg]a ta' l-uffi`jali ta' l-attri`i, li lanqas biss riedu jag]tuh ftit]in sakemm ikellem lill-avukat tieg]u, tant kemm bilfors riedu jiksbu l-firma tieg]u fuq il-garanzija. B'hekk [ara illi Debono rabat lill-konvenuta meta din ma]adet ebda vanta[[biex dan sar.

Barra minn hekk, ma jidhirx illi saret xi ri\oluzzjoni tal-bord tad-diretturi jew tal-laqg]a [enerali tas-so`jetà konvenuta biex din titg]abba b'obbligazzjonijiet hekk oneru\i u ta' \vanta[[g]aliha.

Dan kollu, fil-fehma tal-konvenuta, juri illi l-garanzija nkisbet b'qerq u bi vjolenza morali, u lanqas kienet awtorizzata mill-organi tas-so`jetà; barra minn hekk, il-garanzija ma hemmx data fuqha. G]alhekk is-so`jetà konvenuta qieg]da titlob illi l-qorti t]assar il-garanzija g]al dawn ir-ra[unijiet mi[juba fuq, u tikkundanna lill-attri`i t]allas l-ispejje\ [udizzjarji.

G]al din il-kontro-talba s-so`jetà attri`i ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. Frank Debono iffirma l-garanzija f'isem is-so`jetà konvenuta bil-kunsens tieg]u, ming]ajr pressjoni, vjolenza morali jew tehdid;
2. is-so`jetà attri`i kienet qieg]da tesegwixxi att [udizzjarju fuq ordni tal-qorti, u "din ma tista' qatt titqies b]ala arma sabiex ji[i sodisfatt kreditu dovut"; kull ma g]amlet l-attri`i kien illi offriet illi t]assar il-mandat (illi l-]ru[tieg]u kien inkiseb skond il-li[i) jekk ting]ata l-garanzija;

3. so`jetà titqies marbuta b'obbligazzjoni wkoll jekk min jiffirma g]aliha ma jkollux ir-rappre\entanza tag]ha; u

4. ma hux minnu illi l-garanzija ma fihiex data, i\da g]andha d-data tal-21 ta' Jannar 1997.

Billi l-kontro-talba tolqot il-validità tal-garanzija li fuqha huma mibnija t-talbiet ta' l-attri`i, je]tie[ illi nqisu l-meritu tal-kontro-talba qabel dak tat-talbiet ta' l-attri`i.

Ma hux kontestat illi Frank Debono, li huwa wkoll direttur tal-konvenuta, kellu jag]ti xi flus lill-attri`i fil-kwalità personali tieg]u.

Ir-ra[unijiet g]ala s-so`jetà konvenuta qieg]da tg]id illi l-garanzija ma tiswiex huma dawn:

1. g]ax ittie]det b'qerq;
2. g]ax ittie]det bi vjolenza morali;
3. g]ax ma hix murija d-data fuq il-kitba tal-garanzija; u
4. g]ax Frank Debono ma kellux is-setg]a illi jorbot lill-konvenuta.

Dwar il-qerq

Is-so`jetà konvenuta qieg]da tg]id illi kien hemm qerq g]ax l-impjegati tas-so`jetà attri`i li kienu fuq il-post waqt illi kienet qieg]da ssir l-esekuzzjoni tal-mandat g]amlu "weg]da fierg]a" illi ma jkomplux bl-esekuzzjoni jekk ting]ata l-garanzija. Fil-fatt, wara illi Frank Debono iffirma l-garanzija f'isem is-so`jetà konvenuta, l-esekuzzjoni tal-mandat twaqqfet; il-weg]da g]alhekk \ammewha, u ma qarrqux.

Naturalment, il-fatt illi offrew illi jissospendu l-esekuzzjoni ma kienx ifisser illi kienu sejrin ja]fru d-dejn, jew illi jekk il-]las jibqa' ma jsirx ma jer[g]ux ifittxu l-

esekuzzjoni tad-dejn, jew illi l-garanzija riduha biss biex ikunu]aduha u ma kinux sejrin ifittxu]las ming]and il-garanti jekk id-debitur prin`ipali jibqa' ma j]allasx.

Il-qorti g]alhekk hija tal-fehma illi l-allegazzjoni tal-konvenuta illi kien hemm xi qerq hija g]al kollox frivola.

Dwar il-vjolenza morali

Is-so`jetà konvenuta qieg]da tg]id ukoll illi t-tehdida illi jittie]du l-]wejje[maqbuda bil-mandat g]amlet pressjoni fuq Debono u kien dan il-bi\a' li [ieg]lu jiffirma.

Is-so`jetà attri`i ma g]amlet ebda tehdida li tag]mel xi]sara kontra l-li[i lil Debono jekk ma jiffirmax il-garanzija. Kellha kull jedd tikseb il-]ru[tal-mandat u tikseb ukoll l-esekuzzjoni tieg]u, i\da g]amlet offerta illi ma tkomplix bl-esekuzzjoni jekk ting]ata l-garanzija. Li kieku l-garanzija ma ng]atatx, u tkompliet l-esekuzzjoni tal-mandat, ma kien ikun sar xejn kontra l-li[i[3]. Li [ara hu illi Debono ng]ata li jag]\el bejn \ew[alternattivi illi t-tnejn kienu spja`evoli g]alih u g]a\el dik li, dak il-]in, dehritlu anqas spja`evoli.

Il-qorti g]alhekk issib illi ma kien hemm ebda vjolenza morali jew pressjoni ille`ita fuq Frank Debono meta dan iffirma l-garanzija.

Dwar id-data

Is-so`jetà konvenuta qieg]da tg]id ukoll illi l-garanzija ma tiswiex g]ax ma hemmx data fuqha.

Huwa minnu illi l-parti tal-forma tal-garanzija fejn g]andha titni\\el id-data meta iffirma Frank Debono f'isem is-so`jetà konvenuta t]alliet vojta; tni\\let biss id-

[3] Ara **Francis Xavier Aquilina *versus* Carlo Leone Ganado *et***, App. 16 ta' {unju 1995, Vol. LXXIX.II.561

data — 21 ta’ Jannar 1997 — meta saret il-firma ta’ rappre\entant ta’ l-attri`i biex f’isem l-attri`i a``etta l-garanzija. Kien fil-waqt ta’ l-a``ettazzjoni, meta se]] il-*consensus ad idem*, illi sar il-kuntratt, u g]alhekk id-data tal-garanzija g]andha titqies illi kienet il-21 ta’ Jannar 1997. Mela ma hux minnu illi ma hix murija d-data tal-garanzija, u l-garanzija ma tistax titqies illi ma tiswiex g]al dik ir-ra[uni, ukoll li kieku — g]alkemm dan ma huwiex il-ka\ — id-data kienet me]tie[a *ad validitatem*.

Dwar jekk Frank Debono kellux is-setg]a illi jorbot lis-so`jetà konvenuta

Il-konvenuta qieg]da tg]id ukoll illi l-garanzija ma tiswiex g]ax Frank Debono ma kellux is-setg]a li jorbotha billi jiffirma f’isimha.

Frank Debono huwa direttur tas-so`jetà konvenuta, u huwa wkoll *chairman* tal-bord tad-diretturi[4]. L-art. 16 ta’ l-istatut tas-so`jetà jg]id hekk:

> 16. (1) Deeds of whatsoever nature and all other documents purporting to bind the company shall be signed by the Chairman or by any other person substituted for him by the Board of Directors.

L-art. 3A, li kien mi\jud fil-*memorandum* b’ri\oluzzjoni ta’ l-azzjonisti waqt laqg]a [enerali straordinarja tat-30 t’Awissu 1979 ig]id hekk[5]:

> 3A. The Company is hereby empowered to guarantee the obligation of third parties up to an unlimited amount, such powers to be exercised in full by the Board of Directors. Such guarantee may be given by hypothecation or lien as security.

Dan juri illi s-so`jetà kellha s-setg]a illi tintrabat b’garanzija li tag]mel tajjeb g]ad-djun ta’ terzi; il-kwistjoni hi jekk dik is-setg]a setax jinqeda biha f’isem is-so`jetà `-*chairman* tal-bord wa]du, jew jekk hijiex setg]a riservata g]all-bord tad-diretturi, kif jidher illi qieg]ed ig]id l-art. 3A.

---

4 Art. 10(iv) ta’ l-istatut tas-so`jetà konvenuta, *fol.* 92.

5 *Fol.* 84.

Il-materja hija regolata bl-artt. 136 u 137 ta’ l-Att dwar il-Kumpanniji [Kap. 386]:

> **136.** Kumpannija g]andu jkollha s-setg]a, sakemm mhux provdut mod ie]or fil-memorandum jew fl-istatut tag]ha, li tissellef flus u li tipoteka jew to]loq pi\ fuq l-impri\a, proprjetà u kapital mhux imsejja] tag]ha jew fuq parti minnhom mag]dud b]ala garanzija fuq l-obbligi tag]ha u biex to]ro[obbligazzjonijiet, *stock* ta’ obbligazzjonijiet u sigurtajiet o]ra sew g]al kollox jew b]ala garanzija g]all-passiv jew obbligi tag]ha jew ta’ terzi.
>
> **137.** (3) In-negozju ta’ kumpannija jitmexxa mid-diretturi li jistg]u je\er`itaw dawk is-setg]at kollha tal-kumpannija, mag]duda dawk spe`ifikati fl-artikolu 136 ta’ dan l-Att, li b’dan l-Att jew bil-*memorandum* jew bl-istatut tal-kumpannija, ma jkunux me]tie[a li ji[u e\er`itati mill-kumpannija f’laqg]a [enerali.
>
> (4) Kull]a[a li tkun saret mill-bord tad-diretturi ta’ kumpannija li te``edi l-limiti tas-setg]at tag]hom jew minn xi direttur barra mis-setg]at tieg]u, tkun torbot lill-kumpannija kemm-il darba l-g]emil ma je``edix is-setg]at mog]tija lill-bord tad-diretturi jew lil direttur, skond il-ka\, bis-sa]]a ta’ dan l-Att.
>
> (5) Kull limitazzjoni fuq is-setg]at tal-bord tad-diretturi jew ta’ xi direttur tal-kumpannija ma tin[iebx b]ala prova kontra terzi indipendentement jekk dik il-limitazzjoni, pubblikata jew le, to]ro[x mill-memorandum u l-istatut jew minn xi ri\oluzzjoni tal-laqg]a [enerali jew minn de`i\joni tal-bord tad-diretturi tal-kumpannija.

Dan ifisser illi, g]alkemm il-*memorandum* jidher illi qieg]ed ig]id illi s-setg]a li tag]ti garanzija g]ad-djun ta’ terzi hija riservata g]all-bord, is-so`jetà konvenuta ma tistax tinqeda kontra terzi b’dik il-limitazzjoni tas-setg]a tad-direttur, u xorta hija marbuta bil-firma ta’ Frank Debono b]ala direttur u *chairman* tal-bord tad-diretturi, bla ]sara g]al kull jedd illi s-so`jetà tista’ jkollha kontra l-istess Frank Debono.

L-e``ezzjoni illi l-garanzija ma tiswiex u ma torbotx lill-konvenuta hija g]alhekk mi`]uda.

Dwar l-e``ezzjoni illi s-somma mitluba hija wisq.

Il-konvenuta ressqet ukoll l-e``ezzjoni illi s-somma mitluba hija wisq kemm g]ax l-img]ax in]adem]a\in kif ukoll g]ax kienu saru xi]lasijiet illi ma tqisux.

Kif in]adem l-img]ax huwa muri fil-prospett esebit mill-attri`i[6]; minn dan il-prospett jidher illi ma n]admux img]axijiet fuq l-img]axijiet, u g]alhekk ma nkisritx ir-regola kontra l-anato`i\mu[7].

Dwar]lasijiet li ma tqisux il-konvenuta ma ressqet ebda xiehda. Huwa minnu illi saru xi]lasijiet waqt illi kienet miexja l-kaw\a, i\da kif rajna s-so`jetà attri`i naqqset it-talba tag]ha kull darba li sar xi]las.

L-e``ezzjonijiet tal-konvenuta huma g]alhekk mi`]uda.

Dwar it-talbiet ta' l-attri`i

Ladarba t-talbiet ta' l-attri`i huma mibnija fuq il-premessa illi s-so`jetà konvenuta hija marbuta b'garanzija, u dik il-garanzija, kif rajna, tiswa u torbot lill-konvenuta, u tressqet ukoll xiehda illi d-dejn prin`ipali g]adu ma t]allasx g]al kollox, it-talbiet ta' l-attri`i g]andhom jintlaqg]u.

L-attri`i kienet talbet sebg]a u erbg]in elf sitt mija u disg]a u sebg]in lira u ]amsa u erbg]in `ente\mu (Lm47,679.45); g]amlet tnaqqis ta']ames mija u tletin lira (Lm530), seba' mija u erbg]a u sittin lira (Lm764) u]ames mija u disg]a u g]oxrin lira (Lm529) — b'kollox elf tmien mija u tlieta u g]oxrin lira (Lm1,823) — u g]alhekk jifdal]amsa u erbg]in elf, tmien mija u sitta u]amsin lira u]amsa u erbg]in `ente\mu (Lm45,856.45).

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a billi ti`]ad il-kontro-talba u l-e``ezzjonijiet tas-so`jetà konvenuta, tilqa' t-talbiet ta' l-attri`i u tikkundanna lill-konvenuta t]allas lill-attri`i s-somma ta' ]amsa u erbg]in elf, tmien mija u sitta u ]amsin lira u ]amsa u erbg]in `ente\mu (Lm45,856.45) flimkien ma' l-img]ax u l-ispejje\ mitluba fi`-`itazzjoni.

---

[6] *Fol.* 34.

[7] Art. 1142, Kod. ~iv.

L-ispejje\ [udizzjarji, kemm dawk relativi g]at-talbiet ta' l-attri`i kif ukoll dawk relativi g]all-kontro-talba, g]andha t]allashom is-so`jetà konvenuta.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.